

David Lynch

HOE
VANG JE

DE
GROTE
VIS?

ten have

Hoe vang je de grote vis?

David Lynch

th ten have

INHOUD

Inleiding	9	Het idee vertalen	32
		Los Angeles	34
De eerste duik	11	<i>Eraserhead</i>	36
Een verstikkend rubberen clownspak	14	Levenstempo	37
		Yogi's	40
Het begin	16	Bob's Big Boy	41
Leven als een kunstenaar	18	<i>The Angriest Dog in the World</i>	42
Een tuin in de nacht	20	Muziek	44
Het doek gaat open	22	Intuïtie	46
Cinema	23	Het Verenigd Veld	48
Interpretatie	25	De vierde staat	51
De cirkel	27	Hoe kom je daar?	53
Ideeën	28	Moderne wetenschap en oude wetenschap	55
Verlangen	29		
Bewustzijn	30	Overal en altijd	57

Identiteit	58	<i>Lost Highway</i>	102
Eindmontage	59	Beperkingen	103
Therapie	61	<i>Mulholland Drive</i>	105
Dromen	62	Het doosje en de sleutel	107
Angelo Badalamenti	63	Gevoel voor ruimte	108
Geluid	64	Schoonheid	109
Casting	66	Textuur	110
Repetitie	69	Met hout werken	111
Angst	72	Een ingerichte ruimte	113
Nu allemaal samen	74	Vuur	114
<i>Twin Peaks</i>	75	Licht in de film	115
Het vervolgverhaal	77	<i>The Straight Story</i>	116
De Rode Kamer	79	Helden van de film	117
Vraag het aan het idee	81	Fellini	119
Testpubliek	84	Kubrick	121
Generalisaties	85	<i>Inland Empire</i>	123
Duister	86	De titel	127
Lijden	88	Een nieuwe manier van	
Licht van het Zelf	91	werken	128
Een toren van goud	93	Het commentaar van de	
Religie	95	regisseur	129
Drugs	96	De dood van film	130
Doe het licht aan	98	Digitale video voor jonge	
<i>Industrial Symphony No. 1</i>	100	filmmakers	133

Digitale kwaliteit	134	Nawoord: Interviews	
Toekomst van de cinema	136	met Paul McCartney en	
Gezond verstand	138	Ringo Starr	159
Advies	139	David Lynch' interview	
Slaap	141	met Paul McCartney	161
Geef niet op	142	David Lynch' interview	
Succes en falen	143	met Ringo Starr	167
Opnieuw gaan vissen	145		
Mededogen	147	Geselecteerde filmografie	173
Bewustzijnsgericht onderwijs	149	Geciteerde bronnen	174
Echte vrede	152	Over de auteur	175
Tot slot	155		
Slotscène: Het ware geluk zit			
van binnen	156		

INLEIDING

Ideeën zijn als vissen.

Als je kleine vissen wilt vangen, kun je in ondiep water blijven. Maar als je grote vissen wilt vangen, moet je dieper gaan.

Daar in de diepte zijn de vissen sterk en zuiver. Ze zijn enorm groot, mysterieus en abstract. Ze zijn geweldig mooi.

Ik ben op zoek naar grote vissen. Vissen die ik kan vertalen naar cinema. Maar er zwemmen daar beneden allerlei soorten vissen. Er zijn vissen voor zakendoen, vissen voor sport. Er zijn vissen voor van alles en nog wat.

Alles, alles wat iets is, is afkomstig uit die diepste bron. Moderne natuurwetenschappers noemen dat het Verenigd Veld. Hoe meer je bewustzijn – je gewaar zijn – wordt verruimd, des te dieper daal je erin af, en des te groter zijn de vissen die je kunt vangen.

Transcendente Meditatie, een meditatietechniek die ik al drieëndertig jaar beoefen, heeft centraal gestaan in mijn films en schilderijen en in alle andere terreinen van mijn leven. Het gaf mij de kans om dieper te duiken en op zoek te gaan naar de grote vis. In dit boek wil ik enkele van deze ervaringen met jullie delen.

DE EERSTE DUIK

*Hij die geluk in zichzelf ervaart, hij die tevredenheid
vindt in zijn binnenste, hij die het innerlijk licht kent,
deze yogi, die één is met Brahman, verwerft eeuwige
vrijheid in goddelijk bewustzijn.*

BHAGAVAD-GITA

Toen ik voor het eerst over meditatie hoorde, was ik er helemaal niet in geïnteresseerd. Ik was niet eens nieuwsgierig. Het leek me zonde van de tijd.

Wat mijn belangstelling wekte, was de uitdrukking ‘het ware geluk zit vanbinnen’. Aanvankelijk vond ik het wat armzalig, omdat er niet bij werd gezegd waar je dat ‘binnen’ moest zoeken en hoe je er moest komen. Maar er zat naar mijn gevoel iets in. En ik begon te denken dat meditatie

wel eens die weg naar binnen zou kunnen zijn.

Ik verdiepte me in meditatie, stelde vragen en overwoog allerlei vormen. Op een gegeven moment werd ik gebeld door mijn zus. Ze zei dat ze al zes maanden bezig was met Transcendente Meditatie. Ik merkte iets op in haar stem. Een verandering. Iets van diep geluk. En ik dacht: *Dat is wat ik wil.*

Daarom ging ik in juli 1973 naar het TM-centrum in Los Angeles en ontmoette daar een instructeur. Ik mocht haar wel. Ze zag eruit als Doris Day en leerde me de techniek. Ze gaf me een mantra, een klank-vibratie-gedachte. Je mediteert niet op de betekenis ervan, maar op de specifieke klank-vibratie-gedachte.

Ze nam me mee naar een kleine kamer voor mijn eerste meditatie. Ik ging zitten, sloot mijn ogen en begon met de mantra. Het was alsof ik in een lift stapte waarvan de kabel werd doorgesneden. Bam! Ik viel in een gevoel van diepe vrede – pure gelukzaligheid. Ik zat er helemaal *in*. Mijn leraar zei: ‘Het is tijd om terug te keren. De twintig minuten zijn voorbij.’ Ik zei: ‘ZIJN DIE TWINTIG MINUTEN NU AL OM?!’ En zij zei: ‘Ssstt!’ omdat er ook nog andere mensen aan het mediteren waren. Het leek zo vertrouwd, maar het was tegelijkertijd ook nieuw en krachtig. Daarna heb ik vaak gezegd dat we het woord ‘uniek’ zouden moeten reserveren voor deze ervaring.

Meditatie voert je naar een oceaan van zuiver bewustzijn, zuiver weten. Maar het voelt tegelijkertijd ook vertrouwd; je bent het *zelf*. Er komt meteen een gevoel van geluk in je op – geen oppervlakkig geluk, maar een gevoel van diepe schoonheid.

Ik heb in die drieëndertig jaar nooit een meditatie gemist. Ik mediteer eenmaal in de ochtend en nog een keer in de middag, telkens ongeveer twintig minuten. Daarna ga ik aan de slag met wat ik die dag te doen heb. En ik merk dat het me meer vreugde geeft in mijn werk. Mijn intuïtie wordt scherper. Het plezier in het leven neemt toe. En de negativiteit verdwijnt.

EEN VERSTIKKEND RUBBEREN CLOWNSPAK

Het is gemakkelijker om de hemel op te rollen in een klein doek dan geluk te verwerven zonder het Zelf te kennen.

UPANISHADS

Toen ik begon met mediteren, zat ik vol angst en stress. Ik voelde me neerslachtig en boos.

Ik reageerde dat vaak af op mijn eerste vrouw. Toen ik twee weken bezig was met meditatie, kwam ze naar me toe en zei: ‘Wat is er aan de hand?’ Ik was even stil. Na een poosje zei ik: ‘Hoe bedoel je?’ Ze zei: ‘Die boosheid, waar is die gebleven?’ Ik had niet eens in de gaten gehad dat hij weg was.

Ik noem die neerslachtigheid en woede het Verstikkende Rubberen Clownspak van Negativiteit. Het werkt *verstik-*

kend en het rubber *stinkt*. Maar als je gaat mediteren en de duik naar binnen waagt, begint dat clownspak op te lossen. Op het laatst besef je hoe doordringend de stank was. En dan, als het helemaal is verdwenen, ben je vrij.

Woede, depressie en verdriet zijn goed voor een verhaal, maar voor een filmmaker of kunstenaar zijn ze vergif. Ze houden je creativiteit in een ijzeren greep. Als ze je in de greep hebben, kom je nauwelijks je bed uit. De stroom van creatieve ideeën stokt. Je hebt helderheid nodig om te schep-
pen. Je moet ideeën kunnen vangen.

HET BEGIN

Ik ben heel gewoon begonnen. Als jongen groeide ik op in het noordwesten van de Verenigde Staten. Mijn vader was wetenschappelijk onderzoeker bij het ministerie van Landbouw. Hij bestudeerde bomen. Daarom was ik vaak in de bossen. Bossen zijn magisch voor een kind. Ik woonde in allerlei, wat men noemt, ‘provinciestadjes’. Mijn wereld bestond uit een paar huizenblokken. Alles speelde zich af in die ruimte. Al mijn dromen, al mijn vrienden bevonden zich in die kleine wereld. Maar voor mij was die wereld enorm groot en magisch. Er was tijd in overvloed om te dromen en met mijn vrienden te zijn.

Ik hield van schilderen en ik hield van tekenen. Ik dacht vaak – ten onrechte – dat als je volwassen werd je op zou houden met schilderen en tekenen, en serieuzere dingen zou gaan doen. Rond mijn veertiende verhuisde ons gezin naar

Alexandria in de staat Virginia. Op een avond ontmoette ik in de voortuin van het huis van mijn vriendin een jongen die Toby Keeler heette. Terwijl we met elkaar spraken vertelde hij dat zijn vader schilder was. Ik dacht aan een huisschilder, maar na een poosje begreep ik dat hij kunstschilder was.

Dat gesprek veranderde mijn leven. Ik had wel wat belangstelling voor wetenschap, maar vanaf toen wist ik dat ik schilder wilde worden. Ik wilde leven als een kunstenaar.